

EIROPAS INVESTĪCIJU BANKA

Eiropas Investīciju banka (EIB) veicina Eiropas Savienības mērķu sasniegšanu, nodrošinot ilgtermiņa projektu īstenošanai nepieciešamo finansējumu, garantijas un konsultācijas. Tā atbalsta projektus gan Eiropas Savienībā, gan ārpus tās. Tās akcionāri ir ES dalībvalstis. EIB ir Eiropas Investīciju fonda (EIF) galvenā akcionāre un kopā ar šo fondu veido EIB grupu. Saskaņā ar Eiropas Komisijas ierosināto investīciju plānu EIB grupa ir daļa no plašākas stratēģijas, kuras mērķis ir novērst akūto investīciju trūkumu, mazinot ar projektiem saistīto risku, ar ko nākas saskarties investoriem.

JURIDISKAIS PAMATS

- Līguma par Eiropas Savienības darbību (LESD) 308. un 309. pants. Papildu noteikumi par EIB ir iekļauti LESD 15., 126., 175., 209., 271., 287., 289. un 343. pantā.
- Līgumam par Eiropas Savienību (LES) un LESD pievienotais Protokols (Nr. 5) par Eiropas Investīciju bankas Statūtiem un Protokols (Nr. 28) par ekonomisko, sociālo un teritoriālo kohēziju.

MĒRĶI

Saskaņā ar LESD 309. pantu EIB uzdevums ir Savienības interesēs veicināt līdzsvarotu un vienmērīgu iekšējā tirgus attīstību. EIB visās ekonomikas nozarēs atvieglo šādu projektu finansēšanu:

- projekti mazāk attīstītu reģionu attīstībai;
- projekti uzņēmumu modernizācijai vai pārveidošanai vai jaunu darbību attīstīšanai;
- projekti, kuru īstenošana sniedz vispārēju labumu vairākām dalībvalstīm.

EIB piedalās arī ekonomiskās, sociālās un teritoriālās kohēzijas veicināšanā ES (LESD 175. pants un Protokols Nr. 28). Turklāt tā atbalsta tādu pasākumu īstenošanu ārpus ES, ar kuriem tiek veicināta ES attīstības sadarbības politikas īstenošana (LESD 209. pants). EIB atbalsta arī stratēģijas “Eiropa 2020” mērķu īstenošanu.

EIB savā darbībā galveno uzmanību velta šādām jomām: inovācija un prasmes, finansējuma pieejamība mazākiem uzņēmumiem, klimats un vide, un stratēģiskā infrastruktūra.

LĪDZEKĻI UN INSTRUMENTI

A. Līdzekļi

EIB savu mērķu īstenošanai galvenokārt izmanto pašas resursus un starptautiskos kapitāla tirgus (LESD 309. pants).

1. Pašu resursi

EIB pašas resursus nodrošina tās locekļi, proti, dalībvalstis (LESD 308. pants). Ikvienas dalībvalsts iemaksa EIB kapitālā ir noteikta EIB Statūtu 4. pantā, un to aprēķina saskaņā ar dalībvalstu ekonomisko nozīmīgumu. Lai pastiprinātu EIB lomu ekonomikas finansēšanā un izaugsmes atbalstīšanā ES, Eiropadome 2012. gada jūnijā ieteica palielināt parakstīto iemaksāto kapitālu par EUR 10 miljardiem. EIB Valde par šo kapitāla palielinājumu nolēma vienprātīgi (Statūtu 4. panta 3. punkts), un šis lēmums stājās spēkā 2012. gada 31. decembrī. Līdz ar to parakstītais kapitāls kopumā palielinājās līdz EUR 242,4 miljardiem un parakstītais iemaksātais kapitāls palielinājās par EUR 10 miljardiem, sasniedzot EUR 21,6 miljardus.

2. Kapitāla tirgus

Lielāko daļu aizdošanai paredzēto līdzekļu EIB iegūst starptautiskos kapitāla tirgos, galvenokārt emitējot obligācijas. Tā ir viens no lielākajiem pārvalstiskajiem aizdevējiem. Lai iegūtu izmaksu ziņā efektīvu finansējumu, liela nozīme ir nevainojamam kredītreitingam. Svarīgākās kredītreitingu aģentūras EIB ir piešķirušas visaugstāko reitingu, tādējādi apliecinot tās aizdevumu portfeļa kvalitāti. Parasti EIB finansē vienu trešo daļu projekta izmaksu, taču atbalstam paredzētais finansējums var sasniegt 50 %.

B. Instrumenti

EIB izmanto daudzus un dažādus instrumentus, galvenokārt aizdevumus un garantijas. Tomēr tā ir izstrādājusi arī vairākus citus, novatoriskākus, instrumentus ar augstāku riska profilu. Jauni instrumenti tiks izstrādāti arī turpmāk, tostarp sadarbībā ar ES institūcijām. EIB sniegtais finansējums var arī tikt kombinēts ar finansējumu no citiem ES avotiem (tostarp no ES budžeta) – process, kas pazīstams kā jaušana. Bez projektu finansēšanas EIB sniedz arī konsultācijas.

EIB galvenokārt sniedz tiešos un starpniekaizdevumus. Lai saņemtu tiešo aizdevumu projekta īstenošanai, ir jāievēro zināmi nosacījumi, piemēram, kopējām investīcijas izmaksām ir jāpārsniedz EUR 25 miljoni un ar šo aizdevumu nedrīkst segt vairāk par 50 % no projekta izmaksām. Starpniekaizdevumi tiek piešķirti vietējām bankām vai citiem starpniekiem, kas savukārt piešķir aizdevumu galīgajam saņēmējam. Lielākā daļa aizdošanas darbību notiek ES.

Lai rastu papildu finansējumu lieliem infrastruktūras projektiem Eiropas Savienībā, it īpaši enerģētikas, transporta un informācijas tehnoloģijas nozarē, tika izveidota stratēģijas “Eiropa 2020” projektu obligāciju iniciatīva. 2012. gada vasarā sākās izmēģinājuma posms, lai izpētītu šīs koncepcijas īstenošanas iespējamību. Šis izmēģinājuma posms beidzās 2014. gada beigās, kas bija termiņš projektu apstiprināšanai, un finanšu izpilde bija jānodrošina līdz 2016. gada beigām. Ņemot vērā EIB ekspertu pieredzi un zināšanas, tai bija svarīga loma šīs iniciatīvas īstenošanā.

EIB šo izmēģinājuma posmu īstenoja, nodrošinot t. s. kredītkvalitātes uzlabojumus pakārtotā parāda instrumentu veidā. Tā rezultātā projektu obligācijām paredzētie kredītkvalitātes uzlabošanas mehānismi tagad ir integrēti Eiropas Infrastruktūras savienošanas instrumentā plānošanas periodam no 2014. gada līdz 2020. gadam un ir kļuvuši par daļu no EIB pamatproduktu piedāvājuma.

Papildus ilgtermiņa finansējumam EIB arī sniedz konsultācijas par infrastruktūras projektiem. Piemēram, ar tās instrumenta “Kopēja palīdzība projektu sagatavošanai Eiropas reģionos (*JASPERS*)” palīdzību jaunajām un topošajām ES dalībvalstīm attiecībā uz visu projekta ciklu tiek sniegtas tehniskas, ekonomiskas un finanšu konsultācijas, lai optimizētu ES fondu (Eiropas Reģionālās attīstības fonda, Kohēzijas fonda, Eiropas Infrastruktūras savienošanas instrumenta un Pirmspievienošanās palīdzības instrumenta) līdzekļu izmantošanu.

PĀRVALDE UN STRUKTŪRA

A. Pārvalde

Saskaņā ar LESD 308. pantu EIB ir juridiskās personas statuss. To vada un pārvalda Valde, Direktoru padome un Vadības komiteja (Statūtu 6. pants). EIB darbību pārbauda Revīzijas komiteja (Statūtu 12. pants).

1. Valde

a. Sastāvs

Valde sastāv no dalībvalstu ieceltiem ministriem (Statūtu 7. panta 1. punkts).

b. Loma

Valde nosaka EIB kredītpolitikas vispārējās direktīvas un nodrošina to īstenošanu (Statūtu 7. panta 2. punkts). Saskaņā ar Statūtu 7. panta 3. punktu Valde:

- lemj par parakstītā kapitāla palielināšanu;
- nosaka principus, ko piemēro finansēšanas operācijām, kuras veic konkrētā EIB uzdevuma ietvaros;
- īsteno paredzētās pilnvaras attiecībā uz Direktoru padomes un Vadības komitejas locekļu iecelšanu un atlaišanu;
- pieņem lēmumus par finansējuma piešķiršanu investēšanas operācijām, ko pilnībā vai daļēji veic ārpus ES;
- apstiprina Padomes gada pārskatu, gada bilanci, peļņas un zaudējumu pārskatu un EIB Reglamentu.

Valde ieceļ sešus Revīzijas komitejas locekļus (Statūtu 12. panta 1. punkts), kā arī Direktoru padomes locekļus (direktorus) (Statūtu 9. panta 2. punkts) un Vadības komitejas locekļus (Statūtu 11. panta 1. punkts).

2. Direktoru padome

a. Sastāvs

Direktoru padomē ir 28 direktori un 18 direktoru aizstājēji. Direktorus uz pieciem gadiem ieceļ Valde. Katra dalībvalsts un Komisija izvirza pa vienam kandidātam (Statūtu 9. panta 2. punkts).

b. Loma (Statūtu 9. pants)

Direktoru padome pieņem lēmumus par šādiem jautājumiem:

- finansējuma piešķiršana, it īpaši aizdevumu un garantiju veidā;
- aizņemšanās;
- piešķiramo aizdevumu procentu likmju, komisijas maksas un cita veida maksas noteikšana.

Tā nodrošina EIB pienācīgu darbību un to, ka tā tiek pārvaldīta saskaņā ar Līgumu un Statūtu noteikumiem, kā arī ar Valdes noteiktajām vispārējām direktīvām.

3. Vadības komiteja

a. Sastāvs

Vadības komiteja sastāv no priekšsēdētāja un astoņiem priekšsēdētāja vietniekiem, ko uz sešiem gadiem ieceļ Valde pēc Direktoru padomes priekšlikuma. Viņus var iecelt amatā atkārtoti (Statūtu 11. panta 1. punkts).

b. Loma

Vadības komiteja priekšsēdētāja vadībā un Direktoru padomes uzraudzībā atbild par EIB ikdienas darbību. Tā sagatavo Direktoru padomes lēmumus un nodrošina šo lēmumu izpildi (Statūtu 11. panta 3. punkts).

4. Revīzijas komiteja (Statūtu 12. pants)

a. Sastāvs

Revīzijas komiteja sastāv no sešiem locekļiem, kurus ieceļ Valde (Statūtu 12. panta 1. punkts).

b. Loma

Revīzijas komiteja katru gadu pārbauda, vai EIB operācijas un grāmatvedības uzskaites ir veiktas pienācīgā veidā. Šajā nolūkā tā pārbauda, vai bankas operācijas ir veiktas saskaņā ar Statūtos un Reglamentā paredzētajām formalitātēm un procedūrām (Statūtu 12. panta 2. punkts). Revīzijas komiteja pārbauda, vai finanšu pārskati, kā arī jebkura cita Direktoru padomes sagatavotajos gada pārskatos iekļautā finanšu informācija sniedz patiesu priekšstatu par EIB finanšu stāvokli (Statūtu 12. panta 3. punkts).

B. Struktūra

EIB grupa tika izveidota 2000. gadā, un to veido EIB un Eiropas Investīciju fonds (EIF). EIF tika izveidots 1994. gadā kā publiskā un privātā partnerība ar šādām trim galvenajām akcionāru grupām: EIB kā galvenais akcionārs (62,2 % akciju), Komisija (30 %) un vairākas publiskas un privātas finanšu institūcijas (7,8 %). EIF

nodrošina dažāda veida riska kapitāla instrumentus, piemēram, riska kapitālu. EIF piešķir aizdevumus galvenokārt maziem un vidējiem uzņēmumiem. Tas izmanto daudzus un dažādus novatoriskus instrumentus, lai uzlabotu finansējuma pieejamību šiem uzņēmumiem.

INVESTĪCIJU PLĀNS EIROPAI

Kopš sākās vispārējā ekonomikas un finanšu krīze, ES cieš no zema investīciju līmeņa. Komisijas paziņojumā "Investīciju plāns Eiropai" ([COM\(2014\)0903](#)) sniegtas norādes, kā atdzīvīt investīcijas ES, radīt darbvietas un atbalstīt ilgtermiņa izaugsmi un konkurētspēju. Jaunās iniciatīvas tiesiskais regulējums ir izklāstīts priekšlikumā Eiropas Parlamenta un Padomes regulai par Eiropas Stratēģisko investīciju fondu (ESIF) (COM(2015)0010). Regula tika pieņemta 2015. gada 25. jūnijā. Ar ESIF palīdzību paredzēts piesaistīt privātās investīcijas, mobilizējot publiskos līdzekļus, un radīt investīcijām labvēlīgu vidi. Paredzēts, ka sākotnējā ES garantija EIB EUR 16 miljardu apmērā kopā ar EIB pašas saistībām EUR 5 miljardu apmērā piesaistīs privātos līdzekļus, tādējādi investīcijām nodrošinot EUR 315 miljardus papildu finansējuma. Šis plāns ir paredzēts, lai papildinātu esošās ES un EIB programmas, nevis tās aizstātu.

Ar ESIF regulu arī izveidoja Eiropas Investīciju konsultāciju centru (EIKC), kura mērķis ir sniegt konsultatīvu un tehnisku atbalstu investīciju projektu identificēšanā, sagatavošanā un izstrādē. EIKC ir EIB un Komisijas partnerība, un abas iestādes sniedz finansiālu ieguldījumu. EIKC ir izveidots Eiropas Investīciju bankas ietvaros, un tā ir atbildīga par tā pārvaldību.

ESIF 2.0 regulu pieņēma 2017. gada decembrī, un tā stājās spēkā 2018. gada 1. janvārī. Ar šo regulu līdzās fonda un EIKC darbības turpmākai uzlabošanai tiek pagarināts ESIF darbības ilgums (līdz 2020. gada beigām). Viens no pamatelementiem ir ES galvojuma palielināšana līdz EUR 26 miljardiem un EIB saistību palielināšana līdz EUR 7,5 miljardiem, lai investīcijām mobilizētu papildu finansējumu EUR 500 miljardu apmērā.

EIROPAS PARLAMENTA LOMA

Katru gadu Parlamenta komiteja izvērtē EIB darbības un sniedz ziņojumu plenārsēdē, uz kuru tiek uzaicināts EIB priekšsēdētājs. 2017. gada 27. aprīlī Parlaments pieņēma rezolūciju par EIB 2015. gada pārskatu. Šajā rezolūcijā tas prasīja EIB sniegt detalizētāku pārskatu par tās operāciju ekonomisko un sociālo ietekmi, kā arī ietekmi uz vidi, un par šo operāciju pievienoto vērtību. Parlaments savā rezolūcijā arī stingri aicināja EIB atjaunot ekonomisko, sociālo un teritoriālo kohēziju kā ļoti svarīgu publiskās politikas mērķi. Parlaments atzinīgi novērtēja EIF centienus ieviest praksē MVU iniciatīvu un Komisijas priekšlikumu pagarināt šīs iniciatīvas īstenošanu līdz 2020. gadam. Parlaments arī aicināja EIB pastiprināt intervences riska profilu – it īpaši gadījumos, kad tā atbalsta MVU vai operācijas ekonomiski mazāk attīstītos reģionos –, vienlaikus saglabājot AAA kredītreitingu. Tas arī prasīja EIB novērst pašreizējo ģeogrāfisko nelīdzsvarotību un ESIF portfeļa koncentrāciju nozares līmenī.

Saskaņā ar spēkā esošo regulu Parlaments apstiprina ESIF rīkotājdirektoru un rīkotājdirektora vietnieku. Ar galvojuma fondu saistītās ikgadējās apropriācijas no ES budžeta apstiprina Parlaments un Padome ikgadējās budžeta procedūras ietvaros. EIB un Komisijai ir vairāki ziņošanas pienākumi pret Parlamentu, piemēram, gada ziņojuma iesniegšana, *ad hoc* uzklauššanas un informācijas pieprasījumi.

Parlaments kā viena no likumdevējām iestādēm piedalījās sarunās par ESIF 2.0 priekšlikumu.

Dario Paternoster / Dražen Rakić
05/2019

